

Besti Kirik

Ilmub igal neljapäeval

Peatoimetaja: õp. A. Eilart

Nr. 34 (839)

Neljapäeval, 22. augustil 1940. a.

17. aastakäik

Praost F. Jürgenson

Armastuse ülemlaul

1. Kor. 13

See peatükk, mis on märgitud selle jutluse tekstina ehk alusõnana — ja palun see peatükk enne jutluse lugemist algusest lõpuni läbi lugeda — kuulub Püha Kirja kaunimate peatükkide hulka, kui üldse on lubatud siin vahet teha. Ja siiski — on vahest lubatud. Tuleb meelde kirja- ehk käsutundja, kes Jeesusest kord küsis: „Misjagune on kõige ülem käsutundja koidide seas?“ — Ja Jeesuse vastus on lihtne ja selge: „Kõige ülem kõigi käsutundade seas on see: Kuule, Iisrael, Issand, meie Jumal, on üks ainus Issand. Ja sina pead Issandat, oma Jumalat, armastama kõigest oma südamest ja kõigest oma hingeist ja kõigest oma meelest ja kõigest oma väest, see on kõige ülem käsutundja. Ja teine, tema sarnane, on see: Sina pead oma ligimest armastama kui iseennast. Ei teist suuremat käsutundja ep ole“ (Mt. 12, 28—31).

Nagu Jeesus siin lihtsalt käsutundja küsimuse ülima käsutundja järele omaks võtab ehk õigeks mõtab, nii tohime siis küll ka meie mõnda Püha Kirja peatükki ülemaks ehk kaunimaks tunnistada teistega võrreldes. Ja üheks sarnaseks peatükiks ongi 1. Kor. 13, ap. Pauluse sülest ja südamest.

Selles peatükis, nagu näeme, ap. Paulus räägib ka armastusest — hiiutatakse seda peatükki armastuse ülemlauluks Uues Testamendis. Ja räägib tema siin armastuse ühest eriliseist liigist ehk eriliseist kujust.

Ei räägi ap. Paulus siin mitte Jumala armastusest inimese või kogu maailma vastu. Mis on küll igatuguse armastuse kõige kõrgeimaks kujuks? See armastus, mida ap. Johannes kofku võtab sõnadest: „Mõnda on Jumal maailma armastanud, et tema oma ainu-sündinud Poja on andnud, et ükski, kes tema sisse usub, ei pea hukka saama, vaid et igavene elu temal peab olema.“

Kuid mitte sellest Jumala armastusest inimese vastu ei räägi ap. Paulus märgitud kirjatohas. Ei räägi tema ka mitte inimese armastusest Jumala vastu, sellest armastusest, mida Jeesus oma ülimas käsutundjas meelde tuletab, kui ta ütleb: „Sa pead Jumalat armastama kõigest oma hingeist ja meelest ja väest. Ei räägi ap. Paulus ka mitte sellest armastusest, mida võime nimetada loomulikuks armastuseks, mille Looja ise meile on andnud ja

istutanud südamesse, lihases ja veres, ja mis mõnikord võib ajada väga ilusaid õiji, — kui mõtleme näiteks vanema armastusele oma lapse vastu ja ümberpöördult; sellest armastusest, millele üks meie armsamaid ja kallimaid kodumaa laulikuid, Ebdia Koidula, on püstitanud kõige kaunima ausamba lauluga:

„Üks paigake siin ilmas on, kus varjul truudus, arm ja õnn; kõik, mis nii armu siin ilma peal, on pelgupaiga leidnud seal.“

Kas ema südant tunned ja...“ Kuid ka mitte emasüdamele ega armastusele ei mõtle Paulus oma armastuse ülemlaulus.

Küll mõtleb tema aga ja räägib sellest armastusest, mida võime nimetada ligimesearmastuseks. Ja nimelt kristlikuks ligimesearmastuseks. See tähendab — ligimesearmastuseks, mis on rajatud Jeesuse Kristuse käule ning sõnale, Jeesuse Kristuse pühale eeskujule; ligimesearmastuseks, mille täiuslikumaks kujuks siin maailmas ja maa peal on ja oli see armastus, mis suri Kolgatal ristipuul meie koidide eest. See on see armastus, mida Jeesus ka küüjale käsutundjale meelde tuletab sõnaga: „Ja teine tema sarnane on — ja pead ligimest armastama, kui iseennast!“

Sellest, Jeesusele Kristusele rajatud ligimesearmastusest räägibki ap. Paulus 1. Kor. kirja 13. peatükis, kui ülimast asjast siin maa peal.

Ja annab see peatükk — vaadeldes — ennaft jagada 3 osja. Esimeses osas kuulame selle armastuse aulisest kõrgusest. Teises osas — tema lihtsatest ja madalatest viisidest. Ja kolmandas osas — selle armastuse püüvatest festusest.

1. Kristliku ligimese-

armastuse auline kõrgus. Ap. Paulus ütleb: „Kui mina inimeste ja inglite keeltega räägiksin, aga mul ei oleks armastust, siis oleksin mina vaft, mis kumiseb, ja kelluke, mis heliseb. Ja kui ma võiksin prohveti viisil rääkida ja teaksin kõik salajad asjad ja kõik tundmise, ja kui mul oleks kõik usk, et ma võiksin mägesid ajemelt tõsta, aga mul poleks armastust, siis ei oleks minust ühtegi. Ja kui ma kõik oma vara ära jagaksin, ja kui ma oma ihu annaksin ära põletada, ja mul ei oleks armastust, siis ei oleks minul sellest ühtegi kasu.“

Need on imelised sõnad. Kende sõnadega võrdleb ap. Paulus kristliku ligimesearmastust kõige kõrgeimate ja paremate asjadega või väärtustega siin maa peal. Ta võrdleb seda armastust — võime üelda — suure vaimustatava kõnemanniga, ilendatava, otse taevastiku ja jumaliku laulu ja muusikaga, ja kes ise muusikaandeline on, see teab, mis see tähendab. Ja ometigi — ütleb Paulus: ilma armastusega on see kõik kui vaft, mis kumiseb, ja kelluke, mis heliseb.

Paulus võrdleb armastust edasi kõige sügavama teaduse ja tundmisega. Ja meie praegune aeg on juhteline mõistma teaduse sügavust ja kõrgust. Teaduse ja tehnika abil on inimene saanud tõeliselt looduse valitsejaks: ta valitseb maad, merd ja õhku. Ja kui meie praegusel ajal on võõras kõne usust, mis mägesid ajemelt tõstab — „teadusel pole see võimatu“ — nii teavad seda ja ütleavad paljud. Ap. Paulus aga ütleb: aga kui mul poleks armastust, siis ei oleks minust ühtegi.

Ja kolmandaks võrdleb Paulus armastust vägetvate tegudega. Koguni kõbeliste suurtegudega. Ja

Hinnata lisa: „Kristlik Pühapäevaleht“, üks kord kuus.

Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Kiriku 8. Tel. 441-31.

Peatoimetaja aadress: Nõmme, Kiriku 5. Tel. 520-75.

Posti jooksev arve nr. 77.

Tellimise hind: aastas Kr. 3.—; ½ a. Kr. 1.50; ¼ a. Kr. —.75, kuus 25 senti.

Välismaale aastas Kr. 5.50.

Kuulutuste hind: kuulutuse küljel 5 s., tekstis 12 s. mm ühel veerul.

räägib varajagamisest ja ihupõletamisest. Ja kui see peaks siindima kõik ilma armastusega, vahest ainult au ja kuulsuse pärast — „siis ei ole minul sellest ühtegi kasu.“

Nii siis — on kõrgeid ja aulisi asju ning väärtusi siin maa peal, nendest kõrgeim ja aulikum on — kristlik ligimesearmastus. Ja nüüd — kuidas see armastus siis avaldub?

2) Väga lihtsates ja madalates viisides.

Seal kuulame kõigepealt: armastus on pikameeleline. See tähendab — ta on kannatlik läbikäimises ligimesega, ta on ka järeleandlik. Ja nimelt just ka igapäevases elus ja igapäevaste vahetordade korraldamisel. Nii, nagu vanast Abramist kuulame, kes siis, kui tekkis tüli tema ja ta vennapoja Loti karjaste vahel, seda ei talunud, vaid tuli ja ütles: Ei pea olema riidu minu ja sinu vahel, sest oleme ju vennakied. Varem juba siis lahku minna. Läheb ja paremale poole, siis mina paremale, ja ümberpöördult. — Edasi kuulame: armastus näitab heldust üles, i. t. ta on helde südame ja käega. Ta annab ja jagab hea meelega neile, kes seda vajavad, meesles pidades alati ka seda Jeesuse sõna: mis teie ial olete teinud ühele nendestaste mu vähemate vendade seas, seda olete teie mulle teinud! Edasi: armastus ei ole iseennast täis, tema ei suurstu ega hoopse sellega, mis tema on, mis kõik teeb, üks sõna on temal võrdlemisi võõras, ja see on sõna — mina.

Armastus ei näita ennaft kurjasti, i. t. ta ei ole viisakuseta ega haavav, ei sõnades ega tegudes. Armastus ei oti oma kasu, vaid peab alati silmas ka teise kasu. Ta tunneb rõõmu, kui teisel käi hästi käib, ja soovib ning aitab kaasa selleks, et käi võiks teisel veel paremini käia. Armastus ei saa vihaseks. Ja kui peaks juhtuma siiski mõnikord, et ägestub meel — sest inimene on eksi ja jääb eksiaks —, siis armastus mõtleb ometigi sellele, kuidas vahetorda parandada — andeksandmise ja palumise teel. Ja laheb ennaft tõsiselt juhtida ka sellest Jumala sõnast: Ärge laske päeva looja minna oma vihasustamise üle, ja ärge ande maad kuradile!

Armastusel ei ole rõõmu ülekohust. See tähendab: armastus teeb selgesti vahet hea ja kurja, musta ja valge vahel. Ja vastavalt sellele õpetab iseennast ja ka teisi. See pole õige armastus, näiteks, kui wanim oma lapsele midagi ei ütle ega midagi ei keela. Siis võib juhtuda nii, nagu selle kurjategijaga, kes oli mõistetud furma, et kui isa tuli jätma teda jumalaga, siis ütles poeg kibedusega: see on minu süü, et mind hukatakse! Oleksid sina mind lapse- (Lõpp 2. lht.)

põlves paremini kasvatatud ja õpetatud mind vahet tegema hea ja kurja vahel, mind tarbetorral ka karistanud, siis ei oleks mind nüüd mitte tabanud kõige raskem karistus! Mõtelgem ka Gelile ja tema poegadele! Edasi: armastus kallib kõik, see tähendab — on valmis ennem kurja kannatama, kui tegema kurja. Ta usub kõik, ta loodab kõik, ta ei väsi iial ära...

Sarnased on siis armastuse viisid — koguni lihtsad ja madalad ja igapäevased, — ja peabki just armastus ennaist avaldama igapäevases elus. Sealsamas on siiski just needjamad viisid kõrged ja aulised, kõige aulikumad. Ja hoovalvad need viimistelt kõik ühest ainast, piiblast ja puhtast allikast: Kolgatast, Jeesuse Kristuse ristist!

3) Selle armastuse puu- ehk igavene kestus. Seal võrdleb ap. Paulus peatüki lõpul armastust nende asjadega, mis jäävad, püüvad: Nüüd jääb usk, lootus, armastus, need kolm; aga juurem neist on armastus.

Kuid võrdleb tema sealsamas armastust ka nende asjade ning väärtustega, mis kaovad, mis on

kadunud. Ja seal nimetab tema jällegi ka tundmist ja teadust, kui kõrgemaid ning paremaid väärtusi siin maa peal. Kuid nende viiga seisab nimelt selles, et nad on kadunud, on poolikud ja puudulikud. Apostel Paulus tarvitab siin sõrde laste ja mehe tarkuse vahel: Kui ma väeti laps olin, siis rääkisin mina kui väeti laps, ma olin tark, kui väeti laps, mul olid väetima lapse mõtted. Aga kui ma meheks sain, siis jätsin ma maha väeti lapse kombes.

Sarnane on siis ka vahe meie tundmise ja tunnetuse vahel siin maa peal ja tord igavikus: siin kõik poolik ja puudulik, seal täiuslik; siin — „otsegu peeglis mõistatuses, seal palgest palgeste.“

Üks kõrvalemärge: jagedasti võib kuulda väidet, et — Jumalat ei ole. Ja põhjendus: keegi pole Jumalat näinud! Kui lapsit on see põhjendus: viiga ei seisa ometigi Jumalas ja selles, et teda ei ole. Viiga seisab silmas ja tema poolikus ning puudulikus tunnetuse võimes.

Ja nüüd — veel tord ülemalau lõplause: nüüd jääb — usk, lootus, armastus, need kolm; aga juu-

rem neist on armastus.

Ja kui küsime, mispärast armastus siis suurem on? Eks sellepärast ju, et — kuna usk ja lootus küll jäävad, kuid õndias igavikus oma kuju muudavad: usk muutub nägemiseks ja lootus — õndjaks omamises ja täideminekuks —

Tähtede taga tord koidab jul taevast, Ootus ja lootus seal täide jul laeb, siis armastus on ja jääb selleks, mis ta maa peal oli: ennatfalgatavaks ja omakasupüüdmatuks Jumala ja ligimeeste teenimiseks. Ja küsid sina vahest: kuidas meie seal igavikus

Jumalat ja ligimeeste teenime, ja misugused ülesanded meid seal ootavad, siis sellele mina ühikatsjalist vastata ei tea. Võin ütelda vaid, et see nii on, ja et see palju kaunim jaab olema, kui mõistatime siin seda endale kujutella. Ja maksab ka meid eesootavate ülesannete kohta see ilus — ka ap. Pauluse sõna:

Mis film ei ole näinud, ja kõrv ei ole kuulnud, ja inimese südamese ei ole tõusnud, mis Jumal on valmistanud neile, kes teda armastavad (1. Kor. 2, 9). Namen.

**Ustav on see,
kes teo kutsuk;
Kõik ta teeb ka seda +**
1. Tessal. 5, 24

Hillar Saha

Eestimaa oreleist ja orelehitajaist vanemal ajal

4. järg.

Sissekandest²² kirikuraamatus 5. I 1684 ta poja Danieli ristimise kohta Narva saksa kirikus näeme, et V. koha saigi, sest teda tituleeritakse „orelehitajaks Tallinnast“. Siin ta on siis parandanud eeskätt Niguliste, eriti aga peaaegu täiesti lagunenenud Püha-Vaimu kiriku oreli.

Umb. 1689. aastast leiame Tallinnas alaliselt orelehitaja Georg Schmidti*, kes eriti tegeleb pisiorelite (positiivide, portatiivide) ehitajana, missugused toaorelid (mõned koguni 6 registriga; 50 taalri ja suuremas väärtuses) on üsna populaarsed tantsu- ja „salong“-pillidena kuni 18. saj. lõpuni. Tartus Schmidt ehitab ümber J a n i kiriku oreli (1689). Ta tegutses Tallinnas viimati 1710. a.

Schmidti ja organist Cristian Busbetzki vahel on olnud korduvalt hõõrumisi Niguliste oreliste remontide asjus. 1705 olid orelid täiesti korrast ära. Schmidti arvates tulnuks parandada lõõtsad, Chr. B. aga väitis, et tuulepõhjad tuleks vooderdada. Schmidti parandustööd ei andnud tagajärki — ikka leidis halastamatu B. uusi vigu, mille tagajärjel ta kord isegi saatis koguduse laulu hoopis „vale toonis“, missuguse väärteo eest sai konvendilt noomituse²³. Schmidtile usaldati lõpuks oreli korrashoid 10 taalri eest aastas, millist tasu ta aga ei pidanud saama aastal, kui oleks riiklik lein, mil orelit mängitaks vaid kord nädalas, „tuulutamiseks“. 1709. a. oligi niisugune leina-aasta ja Schmidt ... jättis oreli kohe täiesti hooleks. —

Eestimaa ala vallutamisele järgnenud aastad olid muusikakultuurile ülimal määral ebasoodsad. Iseloomuliku sündmusena Tartust mainitagu, et saksa kiriku orel 1708. aastal venelaste poolt, koos organist Zachau'ga ja 2 laudsepage, Peterburgi viidi (nähtavasti sealsele evangeelsele kogudusele armuliseks „kingiks“ tsaarilt²⁴).

1719. a. jõuti niikaugele, et Tallinna Niguliste orel otsustati lasta korda seada. Selle töö sooritas 1720/21 200 rtaalri eest (á 80 kop.) meister Gottfried Kloos (Cloos)

Danzigist. Nelja patriitsi (Droummer, Hueck, Blanckenhagen ja Paulsen) annetuse võimaldas sel puhul juurde ehitada 1722. a. „vox humana“ (70 rtr. eest), kuna meistri poolt omapead tehtud „tsümbeltähe“ eest loobuti maksmast. Seda puhku häälestati ka väike orel ühte suure oreliga (70 rtr. eest)²⁵.

Kloosi leping 25. V 1723 Püha-Vaimu kiriku eestseisjaga²⁶ kiriku oreli parandamise asjus on väheseid säilinud dokumente Tallinna vanima eesti kiriku oreliste kohta. Meistrile makstakse 100 taalrit (á 80 kop.), ta sulasele 10 rtr. Mihklipäevaks tuli orel täielikult korda seada ja kõrvaldada puudused „[pea]manuaalil, ülavärgil, pedaalil, rindvärgil, tuulepõhjad, lõõtsadel“ ning „kuna see olnud seni tülikas, et organistil on tulnud istuda ja mängida väljaehitatud ärklis, mille tõttu ta pole saanud tähele panna, kuidas kooris lauldi, siis hra Kloos võtab enda hoolde mängumehhanismi (Spielwerck) ümberpööramise sedasi, et organist selle tagajärjel saab istuma ja mängima kirikus.“

Kloos, nagu Meineckegi, oli kaugele silmapaistev tööjõud, kes 1729—34 ehitas Riia Peetri kirikule 43 registriga* oreli, mis maksis 4200 Albertuse taalrit. Ta püsis tarvitusel 1884. aastani²⁶.

Niguliste suure oreli parandas taas põhjalikult 1768. aastal²⁸ Halle meister Heinrich Andr. Contius (olles juba 1760. a. ehitanud Riia Jakobi kirikule kena oreli 25 heliseva registriga, 2 manuaali ja pedaaliga). Kohtame teda 1783. a. jälle Riias²⁶. Üheks ta suuremaks teoseks on 1767. a. alustatud ja 1771. a. valmisenud 7 lõõtsa, 3 klahvistiku ja 42 heliseva registriga orel Tallinna Oleviste kirikus²⁹, millele tallinnlased olid üpris uhked ja millel esines kuulus abt Vogler (oma aja Liszt) läbisõidul Tallinnast a. 1787³⁰ (üks esimesi rändvirtuosi kontserte meie kodumaal)³¹. Vogleri eeskava koosnes vist vabade improviseatsioonidest, programm-muusikalist laadi („Äike“, „Torm“ jsm.), kusjuures auväärt külaline võis hiilgada sõrmevaledusega ja naiivsele kuulajaile imponeerida võivate põrutavate

heli efektidega ning maheda ilutsemisega orneimate registrite kõrgeimais sfääres...

Contiuse oreli dispositsioon pole säilinud, oleks aga enam-vähem rekonstrueeritav selle meistri teiste oreliste järgi.

Oleviste orel läks maksma üle 10.000 rubla. Raha koguti korjandusega ja klassiloterii korraldamisega³¹. —

See väärtuslik orel sai tuleroaks Oleviste mahapõlemisel a. 1820. Kirik ehitati üles 1840. aastaks ja 1842. a. valmistas kuulus E. F. Wälcker talle uue kauni oreli (maksis 17500 rbl.)³¹. —

Ei tea, kas suure Silbermanni õpilase, Saksa hooviorelehitaja J. G. Hildebrandti († 1775) poeg ja õpilane Friedrich August H., kes 1781 Tallinna raealt palus tööle 3 aastaks, linna kodanikuks astumata, selle ka sai, — sest pärast seda palvet ei leidu muid jälgi ta viibimisest Tallinnas. Ta oli 1780. a. Dresdenist siia tulnud suuremate orelehituste lootusel³².

15. sajandist kuni 18. sajandi kolmanda veerandini kõnelevad seni uuritud allikad peaaegu erandita ainult ühe liigi pilliehitajaist, kes siin-seal tegutsesid meie maal — need olid orelehitajad. Loomulikult ehitas ja parandas neist mõnigi ka teisi pille. Aga alles 1779. a. suvest on säilinud kellegi „oreli- ja instrumenditegija“ (s. o. klahvkeelpilliehitaja) kuulutus Tallinna Nädalalehes³³, et ta ehitab klavereid [= klavikorde], klavessääne [tsebaloid], fortepiaanosid [-haamerklavereid], pantaloone [-püstklavereid], positiive [-pedaalita pisi- ja toaoreleid], harfe ja lautosid. See universaalne pilliehitaja on märtsi alul Breemenist saabunud Johan Friedrich Gräbner, kes — osalt ka konkurentide puudusel — võidab endale varsti tarviliku klientuuri ja õpetab oma ametit kohalikele või välismaalt tulnud käsitööõpilastele. Tallinna linna arhiivis³⁴ on säilinud tema poolt 9. veebr. 1786 väljaantud, kalligraafiliselt kirjutatud pärgament-diplom Christian Ludwig Werner'i nimele³⁶, kes ta juures neli aastat õpinud ja Gräbneri poolt selliks kuulutatud. Tõsiasi, et Gr. mainitud õpilase (üldise pruugi vastaselt) üksinda, omal käel selliks kuulutas, kuigi juba 1784. a. Tallinna all-linnas teine „instrumenditegija“ Joh. Gottfr. Neidhardt oma töökoda pidas, tuleb kirjutada selle arvele, et Tallinna Toompeal töötav „rüütelkonna oreli- ja instrumenditegija“ Gräbner allus Toompea seadustele, võides seega loobuda all-linnasest konkurendi, Neidhardt'i osavõtust noore aspirandi selliks kuulutamise akti. (Järgneb.)

* See registrite arv satub imelikul kombel kokku ühe Kloosi aegu (1724) koostatud Schnitger-oreli dispositsioonikavandiga³⁷ Tallinna linnaarhiivis, kui maha arvata seal allakriipsutatud registrid (55—12—43!).

** Teiste virtuoside kõrval, keda Eestis möödunud sajandil on käinud rohkesti, on orelivirtuosid olnud väga haruldased külalised. Nii kontserterisid Olevistes 1802. a. praahalane Caspar Mathews Tautte, 1845. a. Peterburist tulnud „organist ja muusikadirektor“ J. Zundel.

* Tall. linnaarh. Toomgildi rmt. nr. 7, võeti teda 31. 12. 1690 gildi vennaks vastu. Gildi kuulus ka Toompea kantor Joh. Schröder (22. 11. 1679 vastu võetud), mida mainime gildi koosseisu iseloomustuseks.

Usuõpetus kaob koolidest

Siseminister Vabariigi presidendi ülesannetes andis möödunud nädalal dekreet-seaduse, millega kustutati usuõpetus kõikide koolide õppekavadest. Sellega on teostunud tähtis muudatus meie kooli olustikus: on jäetud välja see õppeaine, mis oli eesti kooli kaugtel algaegadel pikki aastaid esimeseks ja kõige tähtsamaks õppeaineiks, mis nendest kaugetest aegadest alates kuni käesoleva ajani püsis õppeainete hulgas, olgugi vahetpidamatult väheneva oastähtsusega, — usuõpetus.

Viimseil aastakümneil, alates 1923. a. rahvahäältest, oli usuõpetus koolide õppekavades vabatahtliku õppeainena. S. t., kooli ülevahtajad kandis kuld, mis olid seoses usuõpetuse õpetamisega, aga lastele oli usuõpetuse tundidest osavõtmise kohustuslik ainult niivõrd, kui võrd nende vanemad polnud avaldanud soovi nende vabastamiseks usuõpetusest. Seda juhtus üldiselt väga harva, et lastevanemad seda oma õigust kasutasid. Laste kaugelt suurem enamus, mõnel pool kuni 100%, võttis siiski osa usuõpetuse tundidest. Ainult väikene osa vanemaid ei lasknud oma lapsi õppida usuõpetust, ja kõige sagedamini esinevaks põhjuseks oli asjaolu, et usuõpetaja ei kuulunud samasse uskkonda, kuhu kuulusid nemad. Kuid üldiselt sai usuõpetusele lastevanematelt osaks tunnustust ja hindamist. Usuõpetuse mõju hinnati kõrgelt, kuna selle kaudu avaldasid oma jagu mõju lastele kristlik-kõrbelised tõekspidamised.

Usuõpetuse senise korralduse juures tuli aga ilmsiks puudus, millest on mõnelgi korral olnud

kõnet. Nimelt see, et usuõpetuse õpetamise tulemused teadmiste omandamise mõttes üldiselt ei olnud küllalt rahuldavad. Seda on pidanud märkama eriti kirikuõpetajad leerituli juures. Kuid see oli paratamatu. On vastuvaidlematu tõsiasi, et kui ainet õpetatakse vabatahtliku õppeainena, ei ole võimalik saavutada suuri tulemusi laialdaste teadmiste omandamise mõttes. Koolitööst on kõigile teada, et mida tugevam surve ja sunduslikkus, seda rohkem omandatakse teadmisi. Ja kui nüüd meie koolides üldiselt oli maksvusel tugev nõudlikkus kõigi sunduslikkude õppeainete suhtes, siis ei tule mitte imestada, et õpilased usuõpetuse tundi nagu veidi kergemini võtsid üldises õppepinges.

Sellepärast tõsteti mõnelgi puhul üles küsimus, et usuõpetus tuleks muuta sunduslikuks õppeaineiks. Kuid kes kainelt asja kaalusid, need ei saanud ka seda poltada, sest usuõpetuse sunduslikkus ei oleks olnud kooskõlas Eesti põhiseadusega, kus oli deklareeritud, et usk on kodanike oma südametunnistuse ja eraasi; usuõpetuse sunduslikkuse kehtimapanek oleks ka tähendanud kaugemale minemist 1923. a. rahvahäälte nõudest usuõpetuse asjas. Sellepärast seda ei teostatud.

Nüüd on usuõpetus koolidest kaotatud.

Uus olukord tingib nüüd, et vanemad ise suurema armastusega hakkaksid hoolt kandma laste usulise kasvatus eest. Kus leidub kodudes vagadust ja tõelist usku, ei seal või lapsedki kasva da ilma sellest osa saamata.

A. E.

Köster K. Tuvikese 25. ameti juubel

Selme koguduse köster-organisti Karl Tuvikese 25. a. köstriameti juubel on 23. augustil 1940. Juubilar sündis 14. mail 1892 Pühja kibellonnas Kariilda mallas, õppis Järvala wallakoolis, Pühja kibellonnakoolis, J. Tomsoni laubanduskoolis Tartus ja S. Treffneri gümnaasiumis Tartus. 1910—1911, õppis A. Gritvingi muusikakoolis ja köstri te kurjustel. Selme koguduse köster-organisiti valiti juubilar 10. augustil 1915 ja õnnistati ametisse õp. Muusti poolt

Selme kirikus 23. augustil 1915. Selles ametis on ta tegutsenud suure eduga käesoleva ajani. Juubilar on võtnud osa ka kohalikest hariduslikest ja kultuurilikest elust, nii oli ta Selme kibellonnakooli õpetaja, laulu- ja muusikaõpetaja Tõrwa ühisgümnaasiumis, Selme-Tõrwa hariduslikest looriühataja ja hiljem selle eimees. 1. Kirikutögu 31. 10., 1. 11. 1935 valis juubilar Kiriku revisjoni-komisjoni liikmeks, samuti 5. Kirikutögu 19. ja 20. 10. 1938.

Juubilar on tuntud innuka kiriku muusikategelaseks, kes on loonud ka muusikalise koori ja loololaule. — Soovime talle Jumala rohket õnnistust tema edaspidises töös.

„EESTI KIRIKU“ üksiknumbrid

on müügil kõigi kirikute juures.

Peale selle

Tallinnas:

Raamatukpl. „SÕNUM“,
Lühikejalg 1.
J. Ploompuu raamatukaupluses,
Nunne t. 11.
„Elav sõna“ rmtkpl., V. Karja 1.
A. Viisimäe kpl., Pärnu m. 36.

Ajalahetkioskites

Harjuväravas,
Scheeli panga vastas,
Raekojaplatsil

Nõmmel:

Raamatukpl. Nõmme, „Edu“
Pärnu m. 90/92

Tellimisi võetakse vastu
kirikute juures, postkontoreis
ja lehe talituses, Tallinn,
Kiriku 8.

Põide kiriku torn hävis

Steinüdalal, 6. fkp. läts üle Saaremaa idaraja lühike, kuid sobati kaunis äge pühehoog, kusjuures walf tella 16 paigu löi siiski Põide ew.-luteriusu kiriku torni, mis peagi küünlana süttis. Kohaliku tulekorje töö koos soodsa tuule suunaga ei lastnud tekkunud tulel paisuda eriti ulatustitult. Küll aga hävis tules täielikult kiriku torn ja tornimüüri punofad. Rahju, mis ulatub tuhandetes kroonidesse, on elialgu raske kindlaks teha. Kirik oli kindlustatud „Eesti Lloydis“ 6.500 kr. eest.

Põide kiriku torn oli kõrgemaid Saaremaal — 30 fülba, sellest 15 f. puuosa, mis nüüd ära põles. Olgu tähendatud, et Põide kiriku torni on tabanud walf kolm korda. Kord koguni juudatw 1843. a. küünlapäewa laupäeval, kuid siis suudeti tuli kustutada. Ka eelmise torni hävis piffelöögi tagajärjel, mis peale tolleaegsed Saaremõisa omanikud olawat omal kulul lastud ehitada nüüd ärapõlenud torni. Tüüp olew tuulelipp kandiski torni walmimise aastanumbrit 1734. Nimetatud lipp ühes all olewa poolmeetrilise läbimõõduga raudmunnaga on haruldus, kandes wastawaid pealkirju ja feisritulli. Tornist kuttus alla ka 18-puudane tell ja häwis kõrge kuumuse tõttu täielikult. Nimetatud tella kintsiid kogudusele 1924. a. mag.

Allit Sturesaare ja end. Põide kog. õpet. Lieberg. Tell oli pärit Wenemaal. Kirik ise ehitati teatavasti aastatel 1844—45 talupoegade mäsü ajal lõbus- tud losjwameile. Arhitektuuriliseft oli ta Saaremaa kirikute seas tähelepanuväärne ehitus, millest muliet rõbutas weel eriti wägew torn, mis nüüd aga tules häwis. Kirik seisis ka muin- fuskaitse all.

„Meie Maa“.

Konsistoorium asub

arvates 20. augustist Tallinnas, Kiriku 8. Seal on järgmised telefonid: piiskop: 462-27, Konsistoorium: 432-00, Noorsootöö Keskus ja „Eesti Kirik“: 441-31. Kaovad ära järgmised telefonid: Konsistooriumi kantselei: 476-35 ja Kirikumuusika Sekretariaat: 467-27.

„Eesti Kiriku“ lewitajaile

Saadame käesolewat numbrit lewitajamietis kõigile kogudustele (senisele lewitajaile meidi juurendatud arwul), paludes koguduseõpetajaid ja tegelasi leida võimalusi lehe lewitamiseks. Numbril hinnaks lewitajaile on 5 senti. Ilējānub numbrid wõtame tagasi. Palume lahkesti teatada, kui kuski üldse pole võimalik lehte lewitada. Toimetuse.

Tallinna koguduste kiriklike teateid

Pauluse kogudus Toomkirikus

Pühap., 25. aug. kl. 10 jumalateenistus armulauaga ühine Toomkogudusega. Õp. R. Saare.

Taanii kirik

Pühap., 25. aug. kl. 10 jumalateenistus armulauaga — praost S. Kubu.

Püha-Maimu kirik

Pühap., 25. aug. kl. 10 homm. jumalateenistus armulauaga. Jutlustab õp. D. Bello. Piib ja armulaud — õp. E. Tallmeister.

Olewise kirik

Pühap., 25. aug. kl. 10 jumalateenistus — õp. R. Koormeister ja stud. A. Käerner.

Kopli kirik

Pühap., 25. aug. kl. 10 jumalateenistus armulauaga. Õpetaja G. Klaus. Laululehed. Reftn., 28. aug. kirikus piiblitund, õp. G. Klaus.

Balti puurillamabri

Laup., 24. aug. kl. 19.30 kuulutus- tund — õp. G. Klaus ja mennad. Laululehed.

Paljassaarel

Pühap., 25. aug. kl. 4 p. l. kuulutus- tund. Laululehed.

Beetruse kogudus

Pühap., 25. aug. kl. 10 Diakonisside ajutuse kirikus jumalateenistus.

Nõmme Rahukirik

Pühapäeval, 25. aug. jumalateenistus kell 1/211 homm. Õp. A. Eilart.

Kell 5 p. l. jumalateenistus laululehtedega. Laulab koguduse laulutoor. Jutlustab õp. B. W. Koppel.

Koguduse näitemüük kiriku aias algab kell 12 päeval. Sissemenet maffuta.

Beeteli kirik

Laup., 24. aug. kl. 19 kuulutus- tund. Pühap., 25. aug. kl. 10 peajumalateenistus, uue nõukogu liikmete ametisse- seadmine; armulaud, augustikuu ohwri- ümbrikute arandmine, laululehed. Kl. 19 algab aratusnädal ühteemaga: „Kadunud poja tee.“ Jutlustawad järjekor- ras õp. misj. M. Meedar, praost S. Kubu, õp. J. Subental, õp. A. Täheväli, õp. R. Koormeister, õp. A. Soolaar, õp. R. Tiit. Jumalateenistused igal õhtul kell 19, laululehtedega, laupäeval armu- laud.

Õhtukogudus „Emmaus“

õpetaja kõnetunnid on nüüdsest peale Riguliste kiriku sekretariaadis (Küüti tän. nr. 3, hoovi majas). Ka koguduse jumalateenis- tused peetakse 1. septembril alates Riguliste kirikus. Sögis- poolaasta awajumalateenistus, pärast juulise wabeaja möödumist, peetakse pü- hap., nädala pärast, 1. sept. kl. 6 õht. Ri- guliste kirikus.

E. E. L. K. Jüri koguduse 18. aug. 1940. a. toimepandud

asjade loterii võitude numbrid

Pileti nr.	Võit nr.	Pileti nr.	Võit nr.	Pileti nr.	Võit nr.	Pileti nr.	Võit nr.	Pileti nr.	Võit nr.	Pileti nr.	Võit nr.	Pileti nr.	Võit nr.
41	10	352	31	647	7	798	24	1086	4	1433	78	1640	45
44	66	364	8	673	74	805	17	1140	60	1436	52	1677	49
83	51	378	26	688	54	872	20	1134	42	1448	23	1700	9
87	6	439	13	702	73	910	27	1172	56	1450	34	1884	57
104	33	471	80	714	65	945	19	1238	43	1451	57	1931	21
170	22	495	75	720	12	950	30	1312	76	1485	11	1946	18
180	14	526	2	734	44	932	72	1332	15	1494	25	1951	50
183	59	532	53	736	32	961	64	1344	16	1498	40	1952	35
184	29	565	68	749	38	1006	69	1349	58	1526	1		
261	70	571	36	785	61	1050	55	1351	47	1541	3		
274	71	579	41	790	63	1060	28	1420	39	1542	62		
297	5	592	46	794	77	1069	67	1421	48	1575	79		

E. E. L. K. Jüri koguduse juhatus.